

VARIA

– KÖNYVISMERTETÉS –

Hámori Antal – Hamar Farkas – Neszmélyi György Iván – Veres Zoltán (szerk.):

Fogyasztóvédelem – fogyasztóvédelmi jog.

Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem, 2025. 409 o.,

ISBN 978-615-6886-13-2

A *Fogyasztóvédelem – fogyasztóvédelmi jog* című kötet 2025-ben jelent meg a Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem (BGE) kiadásában, Hámori Antal, Hamar Farkas, Neszmélyi György Iván és Veres Zoltán szerkesztésében. A mű alapvetően jogtudományi (polgár-, közigazgatási, pénzügyi jogi) témákra épít, azonban komplexitására, átfogó jellegére Vékás Lajos is rámutat a kötethez írt ajánlásában, amelyben egyenesen „a magyar fogyasztóvédelem és fogyasztóvédelmi jog átfogó monográfiájának” nevezi azt.¹ Méltán, hiszen a jogtörténeti és a jogfilozófiai alapokat, „a magánjogi és a közjogi, az anyagi jogi és az eljárásjogi szabályozás és gyakorlat különböző aspektusait, reflexióit, aktualitásait – széleskörű forrásanyaggal, szakirodalmi apparátussal – fogja át,”² 13 fejezetben. Ezek kifejtése során érinti többek között a fogyasztói többletvédelem dilemmáit, jogalkotási és jogalkalmazási problémáit, a fogyasztói szerződések sajátosságait, a napjainkban sem szűnő intenzív intézményszerkezeti változásokat, a pénzügyi fogyasztóvédelmet, az elektronikus hírközlési igazgatást, a versenyjogi fejleményeket, az élelmiszerlánc-biztonságot, a gyermekekre gyakorolt reklámhatásokat, az influenszer-marketinget, a paraszociális kapcsolatok és a fogyasztók büntetőjogi védelmét.

A tárgyalt kötet megszületéséhez nélkülözhetetlen háttérrel jelentett a Hámori Antal vezetésével működő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport munkássága, tagjainak tevékenysége. Miként a kutatócsoportvezető fogalmaz, a könyv „mozgatórugója a Budapesti Gazdaságtudományi Egyetemen 2022. szeptember 19-én létrejött egyetemközi Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport keretében kibontakozó szellemi alkotói közösség”,³ amely megalakulása óta immár hat konferenciát rendezett a fogyasztóvédelem külön-

¹ Vékás Lajos: Bevezetés. i. m. 13.

² Hámori Antal: Lectori Salutem! i. m. 14.

³ Uo.

böző aktuális témaköreit tárgyalva.⁴ A Kutatócsoport tevékenységéhez számos publikáció is kapcsolódik, ezek közül kétségtelenül kiemelkedik a most tárgyalt nagyívű kötet.

A kötet átfogó jellege, alapossága okán az elmélet és gyakorlat, a jogalkalmazás és oktatás számára is kamatoztatható, hiszen széleskörű forráspanyagra, az uniós irányelvekre és rendeletekre, a magyar szabályozás specifikumaira és az esetjogra támaszkodva dolgozza fel a tárgyalt témákat. Ez az alaposság és komplexitás, amely kétségtelen erénye a könyvnek, ugyanakkor azt is eredményezheti, hogy különösen a témával e kötet segítségével most ismerkedő olvasó, eltévedve az információk labirintusában elveszíti a fókuszot, hiszen e szerteágazó – és emiatt fragmentált – tematika olyan széleskörű ismeretanyagot, látásmódot követel meg, amellyel minden bizonnyal az olvasóknak csak kisebb hányada rendelkezik. Ezt a nehézséget talán a Szerkesztők, Szerzők is érzékelték, ezért az eligazodást több eszközzel is igyekeztek segíteni: egyrészt a könyv szerkezete és az egyes fejezetek is jól tagoltak, másrészt minden fejezet összefoglalással zárul, harmadrészt a könyv végén az egyes fejezetek rövid, magyar és angol nyelvű rezüméi is megtalálhatók. A szöveg szerkesztése is kifejezetten tudományos igényű: pontos hivatkozások és következetes jogdogmatikai elemzés jellemzi. Az empirikus vizsgálatok, adatok ugyanakkor – például fogyasztói felmérések, intézményi hatékonysági és egyéb adatok – ritkábban jelennek meg; ezek nagyobb arányú bevonása még közelebb vinné a kötetet a gyakorlat igényeihez.

Kiemelést érdemel, hogy a kötet alkotói több ízben is törekedtek a jobbító észrevételek, javaslatok megfogalmazására,⁵ de ahol erre lehetőség kínálkozott, nem mulasztották el az eddig megtett, helyesnek tartott lépések méltatását sem.⁶ Ugyanakkor a jogalkotást is jobban segítő, célszerű lett volna ezeket minden esetben konkrét, szövegszerű jogalkotási javaslatként is megfogalmazni, amint ezt a szerzők közül például Hámori Antal meg is tette az Alaptörvény módosítására (lényegében egyes fogyasztói jogok nevesítésére, Alaptörvénybe emelésére) vonatkozó javaslata esetében, s aki indokolást is adott felvetéséhez. Ebben kiemelte, hogy „a módosítás a fogyasztók vállalkozásokkal szembeni védelmét – a vagyoni érdekek védelméhez, a tájékoztatáshoz, a jogorvoslathoz és az érdekképviselethez való jogok vonatkozásában is – (egyértelműen, nevesítve) alapjogi szinten jelenítené meg, amely változás [...] lényegesen nagyobb fokú oltalmat jelentene a fogyasztók számára.”⁷ Ez a felvetés tulajdonképpen az Alaptörvény megal-

⁴ A konferenciákról rendszeresen készültek igényes beszámolók, ld. Veres Zoltán: Fogyasztóvédelmi aktualitások – interdiszciplináris megközelítésben. *Iustum, Aequum, Salutare*, 2023/1. 203–206.; Veres Zoltán: Beszámoló a Budapesti Gazdasági Egyetemen működő Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport „II. Fogyasztóvédelmi aktualitások” című konferenciájáról. *Jogelméleti Szemle*, 2023/2. 121–124.; Hámori Antal – Veres Zoltán: Fókuszban a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalma. *Jog, Állam, Politika*, 2024/1. 211–214.; Veres Zoltán – Hámori Antal: IV. Fogyasztóvédelmi aktualitások című konferencia a Budapesti Gazdasági Egyetemen. *De iurisprudentia et iure publico*, 2025/1–2. 103–106.; Veres Zoltán – Velegi Dorottya: A termékbiztonság aktuális kérdései. Beszámoló a BGE KVIK Fogyasztóvédelmi Kutatócsoportjának tudományos konferenciájáról. *Jura*, 2025/2. 153–158.; Veres Zoltán – Hámori Antal: VI. Fogyasztóvédelmi aktualitások – a digitalizáció, a mesterséges intelligencia fogyasztóvédelmi kihívásai. *Iustum, Aequum, Salutare*, 2025/3. 197–201.

⁵ Ld. pl. a teljesség igénye nélkül: i. m. 38. o. 6. pont; 243. o. 7. pont; 320. o. 4. pont.

⁶ Ld. pl. a teljesség igénye nélkül: i. m. 29–38. o.

⁷ I. m. 38.

kötése óta élénken foglalkoztatja a témával foglalkozó szerzőket, így mind a fogyasztói alapjogok nevesítése, mind ennek elkerülése mellett számos (pro és contra) érvet, indokot olvashatunk a vonatkozó szakirodalomban.⁸

Bár a kötetben alkalmanként említésre kerülnek napjaink olyan igen jelentős kihívásai, mint a mesterséges intelligencia⁹ vagy a digitalizáció általában, ezekre érdemes lett volna még nagyobb hangsúlyt helyezni, hiszen ezek az élet szinte minden területét jelentősen (át)formálják, egyúttal komoly kihívásokat is felvetnek,¹⁰ amelyekre fogyasztóvédelmi eszközökkel is feltétlenül reflektálni szükséges. Ezt a körülményt egyébként maga a Fogyasztóvédelmi Kutatócsoport is felismerte, hiszen legutóbbi, 2025. május 28-án megtartott konferenciájuk a *VI. Fogyasztóvédelmi aktualitások – a digitalizáció, a mesterséges intelligencia fogyasztóvédelmi kihívásai* címmel került megrendezésre. Ezek alapján okkal bízhatunk benne, hogy a Kutatócsoport a közeljövőben ezen témák, jelenségek kapcsán további értékes javaslatokat fogalmaz meg a tudományos közönség, illetve a jogalkotó és jogalkalmazó szervek, hatóságok számára is.

A *Fogyasztóvédelem – fogyasztóvédelmi jog* című kötet kiemelkedő tudományos és oktatási értékkel bír. Erénye a precíz jogi elemzés, a korszerű, komplex, multidiszciplináris (jogi, gazdasági, filozófiai, stb.) megközelítést követő tematika, valamint a didaktikai igényesség. A mű nem csupán a jogi normák egyszerű bemutatását adja, hanem történeti, elméleti és gyakorlati dimenziókat is beemel az elemzésbe. Ez a sokrétűség lehetővé teszi, hogy az olvasó egyszerre kapjon szabályozási hátteret, kritikai értelmezést és alkalmazási példákat. Tehát a monográfia szerzői nem csupán deskriptív, hanem kritikai szempontokat is alkalmaznak: rámutatnak a szabályozás gyengeségeire, a fogyasztói tudatosság hiányosságaira, valamint az intézményi struktúrák esetleges fogyatékoságaira. Ez a kettősség – azaz a pozitív joganyag alapos ismertetése és a kritikai reflexió – teszi a kötetet igazán értékesé. Egyetemi tankönyvként, gyakorlati kézikönyvként és tudományos hivatkozási alapként egyaránt kiválóan alkalmazható, különösen azon hallgatók és kutatók, gyakorló jogászok, szakemberek és piaci szereplők számára, akik a fogyasztói jogvédelem modern kihívásait kívánják megérteni és értelmezni.

Vértessy László
tanszékvezető egyetemi docens
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
Nemzeti Közszoigálati Egyetem

⁸ Ld. pl. Bencsik András: A fogyasztóvédelem alkotmányi szabályozásáról – az új Alaptörvény tükrében. In: Drinóczi Tímea: *Magyarország új alkotmányossága*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011. 31–43.; Veres Zoltán: Gondolatok a fogyasztóvédelem alkotmányos rangra emelése kapcsán, különös tekintettel a pénzügyi fogyasztóvédelemre. *Jogelméleti Szemle*, 2013/1. 179–183.

⁹ Így pl. Rigó Csaba Balázs és Hernádi Júlia külön pontot szenteltek írásukban a mesterséges intelligenciával történő piacelemzésnek.

¹⁰ Mint pl. Frivaldszky János is megállapítja a kötetben megjelent írásában, „a személyre szabott szolgáltatások újabb szintjét jelenti az, amikor a fogyasztói szokásokat az egyes internetes applikációk és programok alkalmazta mesterséges intelligencia révén kiismerik. Ez azonban már számos etikai problémát vet fel, például a fogyasztó egészségi állapotát érintő szenzitív adatok tekintetében. A fogyasztói piaci rések személyre szabott kutatása során nem sérülhetnek a fogyasztó, mint feltétlen méltósággal rendelkező ember magánélethez való jogai, személyi méltósága, és személyes adatai védelméhez való jogai.” Ld. i. m. 133.